



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

OBCHODNÍ SMLOUVY (MV844K)

doc. JUDr. Karel Marek, CSc.



Výuka:

- přednášky,
- e-learning

Rozsah:

2/0

Ukončení:

kolokvium

Rozvrh:

každé pondělí **od 9:35 do 11:05**,
místnost **030**

Kolokvium:

- aktivní účast ve výuce,
- vypracování a odevzdání případové studie
do 10. května 2010



Lekce 1 (22. února 2010)

- Úvodní

Lekce 2 (1. března 2010)

- Obecná východiska

Lekce 3 (8. března 2010)

- Smlouva o dílo I.

Lekce 4 (15. března 2010)

- Smlouva o dílo II.

Lekce 5 (22. března 2010)

- Leasingová smlouva
- Smlouva o koupi najaté věci

Lekce 6 (29. března 2010)

- Mandátní smlouva
- Komisionářská smlouva

Lekce 7 (5. dubna 2010 – Velikonoční pondělí)

- E-learning

Lekce 8 (12. dubna 2010)

- Zprostředkovatelská smlouva
- Smlouva o obchodním zastoupení
- Úvěrová smlouva

Lekce 9 (19. dubna 2010)

- Smlouvy bankovních služeb
- Fakturace
- Placení

Lekce 10 (26. dubna 2010)

- Smlouva o prodeji podniku
- Smlouva o nájmu podniku
- Smlouva o uložení věci
- Smlouva o skladování

Lekce 11 (3. května 2010)

- Přepravní smlouvy

Lekce 12 (10. května 2010)

- Zadávání zakázek

Lekce 13 (17. května 2010)

- Kupní smlouva



Literatura:

- Marek, K. ***Smluvní obchodní právo, kontrakty***. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2008, 477 s.
- Hajn, P., Bejček, J. ***Jak uzavírat obchodní smlouvy***. 2. vydání. Praha : Linde, 2003, 284 s.
- Marek, K., Žváčková, L. ***Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla***. 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kuwer, 2008, 296 s.
- **Odborné články + judikatura (e-learning)**

Zákony:

- zákon č. **513/1991 Sb.**, obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č **40/1964 Sb.**, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- dále dle potřeby



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Druhy obchodních závazkových vztahů



Dělení:

1. Typové – absolutní obchody

- § 261 odst. 3 ObchZ

2. Relativní obchody

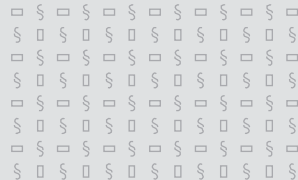
- § 261 odst. 1 a 2 ObchZ

3. Fakultativní obchody

- § 262 ObchZ

4. Občanskoprávní vztahy (Absolutní neobchody)

- § 261 odst. 7 ObchZ (*pojistná smlouva – vždy ObčZ a zákonem č. 37/2004 Sb.*)



Pojem závazku

závazek = (věřitel ↔ dlužník)

vztah mezi nimi (**inter partes** – mezi stranami)

příklad: kupní smlouva

odlišně stojí věcná práva (**erga omnes** – proti všem)

příklad: vlastnické právo

úprava závazkových vztahů – roztržštěná

smlouvy – upraveny v mnoha předpisech práva soukromého

odpovědnost za škodu a náhrada – upravena rovněž v mnoha předpisech



Rozlišení obchodních x občanskoprávních vztahů

Význam:

určení rozhodného práva pro daný vztah
např. smlouva o dílo – v ObchZ i v ObčZ

V obchodním zákoníku:

- 1) delší promlčení
- 2) neformálnější sjednávání
- 3) menší ochrana slabší strany
- 4) důraz na smluvní svobodu
- 5) jiné možnosti při porušení smluvních povinností

=> ustanovení 261 a 262 ObchZ



Relativní obchody

261, odst. 1 ObchZ: ...závazkové vztahy *mezi podnikateli*, jestliže při jejich vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že *se týkají jejich podnikatelské činnosti* (stavba provozovny x soukromého domu)

261, odst. 2 ObchZ: ...závazkové vztahy mezi *státem* nebo *samosprávnou územní jednotkou* a *podnikateli* při jejich podnikatelské činnosti, jestliže se týkají *zabezpečování veřejných potřeb*. K tomuto účelu se za stát považují i státní organizace, jež nejsou podnikateli, při uzavírání smluv, z jejichž obsahu vyplývá, že jejich obsahem je uspokojování veřejných potřeb (dětské hřiště x vybavení kanceláří)

rozhodující je **povaha účastníků** při vzniku závazkového vztahu
=> tzv. relativní obchody



Relativní obchody

- 1) *Pokud podnikatelé při uzavírání kupní smlouvy, jejímž předmětem byl automobil, uvedli své obchodní jméno a smlouvu opatřili razítkem, které používali při podnikání, dali tím ve smyslu § 261 odst. 1 OBZ najevo, že smlouva se týká jejich podnikatelské činnosti.*
- 2) *Každá movitá věc, která je předmětem kupní smlouvy podle § 409 OBZ, i když tato věc nebude dále prodávána, je zbožím ve smyslu § 446 OBZ.*

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2004, sp. zn.: 32 Odo 671/2003)

=> vizte e-learning



Typové – absolutní obchody

261 odst. 3 ObchZ => vyjmenované závazkové vztahy „**bez ohledu na povahu účastníků**“

- a) mezi zakladateli obchodních společností, mezi společníkem a obchodní společností, jakož i mezi společníky navzájem, pokud jde o vztahy týkající se účasti na společnosti, jakož i vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka,
- b) mezi zakladateli družstva a mezi členem a družstvem, jakož i mezi členy družstva navzájem, pokud vyplývají z členského vztahu v družstvu, jakož i ze smluv o převodu členských práv a povinností,
- c) burzovní obchody a jejich zprostředkování (642) a úplatné smlouvy týkající se cenných papírů,
- d) vyjmenované typy smluv - o prodeji podniku nebo jeho částí (476), o nájmu podniku (488b), zástavní právo k obchodnímu podílu (117a), smlouvy o úvěru (497), o kontrolní činnosti (591), zasílatelské (601), o provozu dopravního prostředku (638), o tichém společenství (673), o otevření akreditivu (682), o inkasu (692), o bankovním uložení věci (700), o běžném účtu (708) a o vkladovém účtu (716)



Typové – absolutní obchody

e) bankovní záruka (313), cestovní šek (720) a slib odškodnění (725),

f) mezi společnostmi nebo družstvem a osobou, která je statutárním orgánem nebo jiným orgánem nebo jeho členem,

g) mezi zakladateli a správcem vkladu,

h) z finančního zajištění (323a)

1) vždy se budou bez ohledu na povahu účastníků řídit nejprve ObchZ, poté dalšími prameny obchodního práva (včetně ObčZ)

2) paralelně užívané termíny „absolutní“ = „typové“ = „nominátní“ obchody



Kombinované (smíšené) obchody

261 odst. 6 ObchZ: Smlouvy mezi osobami uvedenými v odstavcích 1 [podnikatelé...] a 2 [stát a samostatná územní jednotka...], které nejsou upraveny v hlavě II této části zákona [zvláštní ustanovení o některých smluvních vztazích] a jsou upraveny jako smluvní typ v občanském zákoníku, se řídí příslušnými ustanoveními o tomto smluvním typu v občanském zákoníku a obchodním zákoníkem.

Směnná smlouva související s podnikáním stran se však řídí tímto zákonem a použijí se na ni přiměřeně ustanovení tohoto zákona o kupní smlouvě; při plnění závazku dodat zboží má každá ze stran postavení prodávajícího a při převzetí zboží postavení kupujícího.

řídí se obecně obchodním právem, ale mají občanskoprávní prvek – aplikuje se rovněž předpis práva občanského

POKUD je vztah uzavírán mezi podnikateli, týká se jejich činnosti a stranám je to zřejmé, **A ZÁROVEŇ** je typová smlouva upravena v předpisu práva občanského (např. nájem nemovité věci, nebytového prostoru atp.), z ObčZ (nebo jiného předpisu) se použije jen ustanovení o smluvním typu, ale jinak **se použije ObchZ** – např. jednání o smlouvě, náhrada škody, smluvní pokuta atd.



Absolutní „neobchod“

Ustanovení 261 odst. 7 ObchZ: „Pojistná smlouva se řídí občanským zákoníkem a zvláštními zákony.“

- a) pouze tento smluvní typ
- b) na tuto smlouvu se obch. zák. vůbec neužije
- c) pojistná smlouva se kontrahuje jen podle předpisů práva občanského
- d) specifické postavení vůči 261 odst. 6 ObchZ

=> *zákon č 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, v platném znění (smlouvy od 1. 1. 2005)*



Fakultativní obchody

Ustanovení 262 ObchZ:

- 1) Strany si mohou **dohodnout**, že jejich závazkový **vztah, který nespadá** pod vztahy uvedené v 261, se řídí tímto zákonem. Jestliže taková dohoda směřuje ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, je neplatná.
- 2) Dohoda podle odstavce 1 vyžaduje **písemnou formu**.
- 3) Touto částí zákona se řídí i vztahy vzniklé při zajištění závazků ze smluv, pro něž si strany zvolily použití tohoto zákona podle odstavce 1, jestliže osoba poskytující zajištění s tím projeví souhlas nebo v době vzniku zajištění ví, že zajišťovaný závazek se řídí touto částí zákona.

Závazkový vztah mezi stranami, které uzavřely dohodu podle ustanovení § 262 odst. 1 ObchZ, že jejich vztah se řídí obchodním zákoníkem, je závazkovým vztahem obchodním a případný spor mezi těmito stranami je z hlediska procesního [a tedy i z hlediska § 238 odst. 2 písm. a) OSŘ] věcí obchodní.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 1998, sp. zn.: 32 Cdo 2272/98)



Ochrana nepodnikatele

Ustanovení 262 odst. 4 ObchZ:

Ve vztazích podle 261 nebo podřízených obchodnímu zákoníku dohodou podle odstavce 1 se použijí, nevyplývá-li z tohoto zákona nebo ze zvláštních právních předpisů něco jiného, ustanovení této části na obě strany; ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to **ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem**. Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku.

- a) promítá se do úpravy všech druhů obchodů
- b) zasahuje i do úpravy tzv. „absolutních“ obchodů
- c) v souladu s právem Evropských společenství (EU)



Smluvní svoboda

Ustanovení 263 ObchZ:

KOGENTNÍ ustanovení

- a) strany se od něj dohodou nemohou odchýlit,
- b) případná odchylná se dohoda je neplatná (je-li tato část oddělitelná, pak je smlouva jako celek platná, ale příslušné ustanovení nikoliv)
- c) místo ní se aplikuje kogentní ustanovení ObchZ

DISPOZITIVNÍ ustanovení

- a) strany se od něj dohodou odchýlit mohou
- b) tato dohoda vylučuje pravidlo uvedené v dispozičním ustanovení
- c) není-li dohoda, platí dispoziční úprava v ObchZ



Kogentní vs. dispozitivní ustanovení

- 1. část** – veřejnoprávní, dispozitivní ustanovení nejsou (=> jsou kogentní)
- 2. část** (obchodní společnosti a družstvo) – obsahuje jak kogentní, tak i dispozitivní ustanovení dispozitivní ustanovení se pozná dle textu normy, např. 97/3 ObchZ: *„Při hlasování má každý společník jeden hlas, nestanoví-li společenská smlouva jiný počet hlasů.“*
- 3. část** – taxativní (= konečný) **výčet kogentních ustanovení** pro celou třetí část ObchZ je v ustanovení **263**
 - všechna ostatní ustanovení ze třetí části jsou dispozitivní
 - v textu to již nebývá dále zvýrazněno (lze jen doporučit)
- 4. část** – ustanovení společná, přechodná a závěrečná – vše kogentní



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Uzavírání obchodněprávních smluv



- I. Obchodněprávní smlouvy uzavírají jak podnikatelé, tak i nepodnikatelské subjekty.
- II. Základ právní úpravy je v ustanoveních § 43 až 51 ObčZ.
- III. Obchodněprávní smlouvy => ustanovení § 269 až § 275 ObchZ.
- IV. Pro obchodněprávní vztahy platí to, co je v ObchZ stanoveno jinak!!!

Smluvní strany mohou:

- a) Použít smluvního typu uvedeného v **ObchZ**
- b) Použít smluvního typu uvedeného v **ObčZ**
- c) Uzavřít smlouvu nepojmenovanou (*inominát*) - § 269 odst. 2 ObchZ
- d) Použít smluvního typu **podle zvláštního zákona** (např. o cenných papírech)

POZOR! Smluvní strany nemohou použít v obchodněprávních vztazích smluvní typ z ObčZ, pokud ObchZ tento smluvní typ upravuje.



Uzavření smlouvy

Smluvní typ vs. Inominát

Ustanovení § 269 odst. 1 ObchZ (smluvní typ): „*Ustanovení upravující v hlavě II této části zákona jednotlivé typy smluv se použijí jen na smlouvy, jejichž obsah dohodnutý stranami zahrnuje podstatné části smlouvy stanovené v základním ustanovení pro každou z těchto smluv.*“

Ustanovení § 269 odst. 2 ObchZ (inominát): „*Účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není upravena jako typ smlouvy. Jestliže však účastníci dostatečně neurčí předmět svých závazků, smlouva uzavřena není.*“

Otázka: *Mohou smluvní strany uzavřít inominát dle ObčZ (ustanovení § 51 ObčZ) v obchodněprávním vztahu? Argumentujte!*



Uzavření smlouvy

Zvláštní způsob vzniku smlouvy

Ustanovení § 275 odst. 4 ObchZ: „S přihlédnutím k obsahu návrhu na uzavření smlouvy nebo v důsledku praxe, kterou strany mezi sebou zavedly, nebo s přihlédnutím ke zvyklostem rozhodným podle tohoto zákona, může osoba, které je návrh určen, vyjádřit souhlas s návrhem provedením určitého úkonu (např. odesláním zboží nebo zaplacením kupní ceny) bez vyznění navrhovatele. V tomto případě je přijetí návrhu účinné v okamžiku, kdy byl tento úkon učiněn, došlo-li k němu před uplynutím lhůty rozhodné pro přijetí návrhu.“

1. První skupina podmínek je vyjádřena taxativně

- a) s přihlédnutím k obsahu návrhu na uzavření smlouvy nebo
- b) v důsledku praxe, kterou strany mezi sebou zavedly nebo
- c) s přihlédnutím ke zvyklostem rozhodným podle tohoto zákona

2. Druhá skupina podmínek je vyjádřena demonstrativně

- a) např. odeslání zboží
- b) např. zaplacení kupní ceny



Uzavření smlouvy

Písemná forma

Ustanovení § 272 odst. 1 ObchZ: „Smlouva vyžaduje k platnosti písemnou formu **pouze v případech stanovených v tomto zákoně** nebo když alespoň jedna strana při jednání o uzavření smlouvy projeví vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě.“

Ustanovení § 272 odst. 2 ObchZ: „Obsahuje-li písemně uzavřená smlouva ustanovení, že může být **měněna nebo zrušena pouze dohodou stran** v písemné formě, může být smlouva měněna nebo zrušena pouze písemně.“



Uzavření smlouvy

Některá doporučená ujednání ve smlouvě

- I. Význam a účel smlouvy – (§ 356 ObchZ)**
- II. Rozhodčí doložka – (zákon č. 216/1994 Sb.)**
- III. Definování ve smlouvě použitých pojmů – (tzv. Americký model)**
- IV. Cenové a měnové doložky – (§ 473 a § 744 ObchZ)**
- V. Obchodní podmínky – (§ 273 ObchZ)**
- VI. Vykládací pravidla – (§ 274 ObchZ)**



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Splnění závazku



Způsob plnění (§ 324 až § 334 ObchZ)

Splněno musí být:

- a) věřiteli,
- b) včas
- c) a řádně,

=> pak závazek zanikne.

Jestliže dlužník poskytne vadné plnění a věřitel nemá právo odstoupit od smlouvy nebo tohoto práva nevyužije, **mění se obsah závazku** způsobem, který odpovídá nárokům věřitele vzniklým z vadného plnění, a závazek zaniká jejich uspokojením.



Místo plnění (§ 335 až § 339 ObchZ)

Místo plnění u nepeněžitého závazku může být:

- a) určeno ve smlouvě
- b) vyplývat z povahy závazku
- c) sídlo dlužníka, místo podnikání, popř. bydliště
- d) místo závodu nebo provozovny dlužníka
- e) stanoveno zákonem u jednotlivých smluvních typů (§ 412, § 554)

Místo peněžitého závazku určuje:

- a) smlouva
- b) sídlo věřitele
- c) místo podnikání popř. bydliště věřitele
- d) místo závodu nebo provozovny věřitele
- e) místo banky věřitele ve prospěch účtu věřitele



Doba plnění (§ 340 až § 343 ObchZ)

Dlužník je povinen závazek splnit **v době stanovené ve smlouvě**.

Není-li doba plnění ve smlouvě určena, je věřitel oprávněn požadovat plnění závazku **ihned po uzavření smlouvy** a dlužník je povinen závazek splnit **bez zbytečného odkladu** po té, kdy byl věřitelem o plnění požádán.



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Promlčení v obchodních závazkových vztazích



Promlčení (§ 387 až § 408 ObchZ)

=> všechna ustanovení jsou kogentní

Promlčují se zásadně všechna práva ze závazkových vztahů s výjimkou:

- a) práva vypovědět smlouvu na dobu neurčitou
- b) práva vlastnického
- c) práva k obchodní firmě (promlčují se však nároky na obranu proti jednotlivým útokům)
- d) práva k obchodnímu tajemství
- e) zástavního práva, které se obecně nepromlčí dříve než zajištěná pohledávka
- f) práva věřitele vůči ručiteli, které se obecně nepromlčí dříve před jeho právem proti hlavnímu dlužníkovi



Promlčení (§ 387 až § 408 ObchZ)

=> všechna ustanovení jsou kogentní

Ustanovení § 397 ObchZ: „Nestanoví-li zákon pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba **čtyři roky**.“

Ustanovení § 398 ObchZ: „U práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však **nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti**.“



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Odstoupení od smlouvy



Odstoupení (§ 344 až § 351 ObchZ)

Od smlouvy lze odstoupit pouze v případech, které **stanoví smlouva nebo tento zákon**.

Znamená-li prodlení dlužníka (§ 365) nebo věřitele (§ 370) **podstatné porušení** jeho smluvní povinnosti, je druhá strana oprávněna od smlouvy odstoupit, jestliže to oznámí straně v prodlení bez zbytečného odkladu poté, kdy se o tomto porušení dověděla.

=> vizte *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2001, sp. zn.: 29 Odo 207/2001 (e-learning)*



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Děkuji za pozornost.